

Digitalisering

71. Öppna upp tillgången till geodata och andra offentliga datakällor

Regelverk

Registerförfattningar, myndighetsförordningen (2007:515), instruktioner m.m. för enskilda myndigheter, Riksarkivets regler och föreskrifter, lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen (PSI-direktivet), personuppgiftslagen samt den nya dataskyddsförordningen m.fl. författningar.

Mottagare

Civilministern med ansvar för lagstiftning om vidareutnyttjande och förvaltningspolitik. Näringsdepartementet avseende bostads- och digitaliseringsministern. Berörda myndigheters huvudmän. Registerförfattningar finns förmodligen inom alla departements ansvarsområden.

Påverkan på företag idag

En studie har genomförts på Handelshögskolan i Stockholm: *Samhällsekonomisk effekt av öppna geodata*.

Data är råvaran i den digitala ekonomin. Offentliga myndigheter har under lång tid samlat in och registrerat till exempel kartdata som i dag är avgiftsbelagda. Det är nu dags att öppna upp dessa data så att företag kan skapa affärsmöjligheter och offentlig sektor kan effektiviseras. Sveriges första forskningsrapport om de samhällsekonomiska effekterna av att öppna upp dessa data visar att en sådan reform i Sverige är samhällsekonomiskt lönsam. De potentiella effektiviseringsvinsterna är i miljardklassen.

Sverige ligger efter i arbetet med att skapa tillgång till offentliga data, till exempel jämfört med våra grannländer. Danmark har haft öppna geodata sedan 1 januari 2013.

Öppna geodata kan vara den enskilt viktigaste insatsen för att kraftfullt kunna digitalisera och effektivisera samhällsbyggnadsprocesserna. Andra datakällor har också begränsningar.

Vid upphandling har den entreprenör som redan har ett uppdrag inom t.ex. snöröjning ett övertag genom att den vet hur lång tid det tar, framkomlighet med mera. Finns däremot data tillgängligt för alla potentiella leverantörer får man bättre förutsättningar för lägre anbud.

Öppna data är viktiga för innovation. I den datadrivna ekonomin skapas nya innovationer när mer data blir lättillgängliga. Lantmäteriet har redan öppnat upp en del av sina geodata. Användningen har både ökat och breddats. Antalet användare har ökat mer än fyra gånger och användningen av topografiska webbkartans API har femdubblats.

Även om geodata tillhör de mest värdefulla datakällorna, så finns det även en stor potential med offentliga data inom många andra områden. Därför behöver regeringen även vidta andra åtgärder som ökar tillgången till andra datakällor i den offentliga förvaltningen.

Det finns datakällor som kan vidareutnyttjas inom ett stort antal myndigheter. Dessa bör göras tillgängliga i elektronisk format till inga eller låga avgifter. Det finns fortfarande problem i kontakterna med statliga myndigheter vad gäller otillräcklig information om handlingar, avgifter och villkor, höga eller omotiverade avgifter samt svårigheter att ta del av handlingar i elektroniskt format. Detta hämmar vidareutnyttjandet.

Åtgärdsförslag

Regeringen (eller en av regeringen utsedd myndighet) måste styra bättre och möjliggöra ökad kontroll av att mål med lagstiftningen uppnås (PSI-direktivet) för att öka antalet datakällor som blir tillgängliga i elektroniskt format till inga eller låga avgifter. Regeringen bör också upprätta en plan för och genomföra en översyn av registerförfattningarna (flera hundra) som styr användningen av offentliga register – i syfte att öka vidareutnyttjandet.

Regeringen bör ge myndigheterna tydligare uppgifter in området. Två tillägg bör göras i myndighetsförordningens avsnitt om allmänna uppgifter (6 §), om att underlätta för enskilda att ta del av handlingar samt att tillhandahålla information om avgifter och villkor:

Myndigheten skall underlätta enskildas användning av myndighetens handlingar.

Myndigheten skall tillhandahålla information om avgifter och villkor för vidareutnyttjande av myndighetens handlingar.

Bedömning av åtgärdsförslagets effekter för företagen

Att myndigheters data blir öppna data innebär att vem som helst kan använda, återanvända och distribuera data utan kostnad eller andra förbehåll. Med avgiftsfria och lättanvända kartdata kan till exempel plan- och byggprocessen digitaliseras och därmed öka bostadsbyggandet.

Möjliga effektiviseringar och indirekta vinster med öppna geodata är till exempel:

- Bättre upphandlingar och ökad konkurrens vid offentliga upphandlingar.
- Effektiviseringar av plan- och byggfrågor.
- Effektivare hantering av miljöfrågor, öppna geodata på EU-nivå minskar kostnader för miljökonsekvensbeskrivningar med 2 miljarder euro årligen (Vickery, 2011).
- Minskat slöseri och lägre risk vid anläggningsarbeten och
- Minskat behov av licenshantering.

Ökad tillgång till andra slags offentliga data inom en rad sektorer kan skapa stort värde. Avgiftsbefriade danska vägadressdata skapade 30 gånger större värde för varje krona och ledde till högre skatteintäkter. Liknade exempel finns för norska och nederländska väderdata.

En finsk studie av arkitekt-, ingenjör- och teknikföretag som återanvände geodata i 15 länder under åren 2000–2007 visade att försäljningstillväxten följer avgiftsnivån. Låga eller inga avgifter gav 15 procent högre försäljningstillväxt. Effekterna uppkom redan efter ett år och påverkade små och medelstora företag mest. (*Does Marginal Cost Pricing of Public Sector Information Spur Firm Growth?*, ETLA 2011)

Bedömda ekonomiska effekter i Sverige:

- Besparingar i offentlig sektor: 527 mnkr.
- Uppskattad marknad i Sverige 2020: 16 mdkr.
- Mer än 2 500 direkta arbetstillfällen år 2020.

Kontaktuppgifter

Stockholms Handelskammare, Fredrik Sand
08-555 100 00
fredrik.sand@chamber.se